

KORREFERÁTUMOK

KOTUN KÁROLYNÉ a mezőgazdasági tudományok kandidátusa
Agrártudományi Egyetem, Keszthely

Az almatermésűek közül mind az alma, mind a körte sikeresen termesztethető a termőtájban. Mégis a téli alma termesztése folyik inkább a nagyüzem keretei között. A megyében üzemi méretekben körtét csak a Pápai Állami Gazdaság termeszt. Az évi terméshozamok azt mutatják, hogy részben a rekonstrukció, részben a telepítések növelése során szükséges a körte telepítését az eddiginél nagyobb mértékben szorgalmazni.

A körte termőhelyi igényei a megye egyes részein jól biztosíthatók. Az évi 750—800 mm csapadék az évi 10 C° középhőmérséklet (a vegetációs időszakban 16,5 C°), a talajjal szemben támasztott igénye is kielégíthető.

Amikor az üzemi körtetermesztésről beszélünk, úgy az őszi és téli körte termesztésére gondolunk. Az őszi és a téli körték, mind agrotechnikai, mind üzemszervezési szempontokat figyelembe véve, jól kiegészítik a gyümölcs-termesztő üzemi igényeit.

A megyében 82 ha körtést tartanak nyilván. Új telepítés, mely még nem fordult volna termőre, nincs. A termőkörtés 92%-ban a Pápai Állami Gazdaságban van, 8%-a pedig a termelőszövetkezetek között oszlik meg. Nagyüzemi termesztési tapasztalattal ezért csak a Pápai Állami Gazdaság rendelkezik.

A körtetermesztő árugyümölcsösök koncentrációjának megvalósítása megkezdődött. Napjainkban még a körte termesztése általában a nem gyümölcsstermesztésre szakosodott gazdaságokban történik, és ha az ágazat jövedelmezősége nem jelentős, úgy ez hátráltathatja az egész ágazat szükséges fejlődését.

Nem jellemző azonban sem a területi koncentráció, sem az üzemen belüli koncentráció hazánk körtetermesztésére. Az állami gazdaságokban levő körtegyümölcsösök közül kettő 200 ha feletti, további kettő 100—200 ha közötti nagyságú, és 12 állami gazdaságban pedig 50—100 ha közötti területen termelik a körtét. A termelőszövetkezetekben az üzemi koncentráció még ennél is rosszabb, mert országos átlagban egy körtetermesztő nagyüzem 11 ha-nyi körtetermő felülettel rendelkezik. Ez az üzemi koncentráció igen alacsony voltáról tesz tanúbizonyságot. Ilyen körülmények között a mai álláspontunk

szerint optimális táblaméret csak az árutermelő körtegyümölcsösök területének 50 %-ában alakítható ki.

Az összes nagyüzemi körtegyümölcsös átlagtermése 6 év átlagában 77 q/ha, az állami gazdaságokban 112 q/ha, a termelőszövetkezetekben 34 q/ha volt. Kiemelkedően nagy volt ez alatt az idő alatt a Pápai ÁG átlagtermése: 225 q/ha mennyiséggel.

Az egy hektáron termett körte kis mennyisége bizonyos vonatkozásban összefügg a koncentráció hiányával is, de még inkább keresendő az ok a nem megfelelő termőhelyen folyó üzemi termesztésben. Az országos adatok is ezt bizonyítják, mert Zala megyében — ahol hazánkban a körte ökológiai optimuma van — azonos felületen folyik a körte termesztése mint Bács megyében, ahol az ökológiai adottságok nem felelnek meg az őszi és téli körte termesztésének.

A jó termésátlagok legfontosabb feltétele a körte termőhelyi igényét kielégíteni. Emellett nagy figyelmet igényel a megfelelő fajta kiválasztása is. A körteszüret vagy megelőzze, vagy kövesse a téli alma szedési optimumát. Tehát a fajta kiválasztását az érés ideje határozta meg elsődlegesen, így a mai termőkörtések 50—60 %-át az őszi fajták teszik ki, a további 40—50 %-át pedig a téli körte fajtákból állították össze a telepítés idején a telepítést irányító szakemberek. Természetesen a fajták kiválasztásánál szerepet játszott a termékenyülés is. A telepített főfajták mellett kisebb arányban a porzófajták is telepítésre kerültek. Így alakult ki az, hogy az árutermő körtegyümölcsöseinkben 40 %-tól 60 %-ig Bosc kobak körtét termelünk, 20—40 %-ban Hardenpont téli vajkörtét. További területet foglalják el kisebb-nagyobb mértékben az egyéb fajták, melyek elsődlegesen a jobb megporzást hivatottak szolgálni.

A telepítések termőrefordulásával egyidejűleg szükségessé vált a tárolók létesítése, mert míg a téli alma üzemi termesztése megoldható, — adott körülmények között üzemi tárolótér nélkül is — addig az üzemi méretű körte árutermelésével foglalkozó gazdaságokban nélkülözhetetlen a tároló léte. Szükséges ez elsősorban azért, mert a körtének a szedésre érettség optimális állapota igen rövid. Nem csak a szüret munkaszervezésének jobb kihasználása teszi szükségessé a tárolót, hanem a gyümölcs értékének megőrzése is, ami egyben azt is jelenti, hogy a hazai és külföldi piac jelentkező igényeit tél végén, tavasz elején is ki lehessen elégíteni. Csak a két legfontosabb tényezőt említve, mely elegendő a tárolótér szükségességének bizonyítására, de sorolhatnánk még számos tényezőt, mely a tároló létét követeli a körte gazdaságos termesztethetősége érdekében.

A továbbiakban szeretném az előttünk álló feladatokat ismertetni a körte üzemi termesztésével kapcsolatban. Napjainkban megindult az üzemi körtfelületek rekonstrukciója, amellett az új telepítések arányának növelése is. Az új ültetvényeket már azokban az üzemekben kell telepíteni, ahol a körte termesztése gazdaságos, ez egyben a körte ökológiai optimumát is jelenti.

A fejlesztés elsősorban a nyugat- délnyugat-dunántúli termőtájban folytatódik, kapcsolódva a már meglevő termőkörtegyümölcsösökhöz, növelve egyben az üzemben belüli koncentrációt is.

Az új telepítések már nem csak az eddig nagyüzemben sikeresen termesztett fajtákkal történik, hanem bevonják azokat a fajtákat is a termelésbe, melyek eddig hazánkban kevésbé voltak ismertek. Elsősorban gondolunk itt a Conference és Nemes Krasszán fajtákra, melyek külföldi — olasz, francia — tapasztalatok alapján, évente kiegyenlített, bő termést biztosítanak, jól tárolhatók és a piacon is keresett fajták.

Az eddigi tárolási eredményeinkből levonható következtetések, hogy míg az őszi körtét gazdaságosan csak rövidebb ideig, legkésőbb karácsonyig tárolhatjuk, addig a téli körtét február végéig, március elejéig is lehetséges tárolni. A tárolás akkor lehet üzemileg is gazdaságos, ha a tárolási veszteség 10% alatt van. Ezért szükséges a fajtákat már telepítéskor úgy összeállítani, hogy a szüreti idő optimális széthúzása a kitárolási időpontokat is figyelembe kell venni.

Az elmondottak alapján az üzemi körtefelület növelése a megyében indokolt lenne. Szükséges ez a fogyasztás oldaláról nézve is, mert a késő őszi, téli gyümölcsválaszték bővítését, hazai gyümölccsel, a fogyasztók is igényelnék.

ZSEBŐK ZSIGMOND

„Csopak-tája” MgTsz, Nemesvámos

Hozzászólásomat gazdaságunk rövid bemutatásával szeretném kezdeni. 9 falu egyesülésével létrejött 10 218 ha-on gazdálkodunk. Szántóterületünk 5632, szőlőnk 290, gyümölcsösünk 68 ha-on van. A gazdaság termelési értéke 174 millió forint, melyből a gyümölcsstermesztés 2%-kal részesedik. Gyümölcsösünk jelenlegi fajösszetétele a következő: cseresznye 39, (ebből 22 ha nem termő), szilva 20, mandula 9 ha. Termésátlagunk és az 1 ha-ra jutó jövedelem az elmúlt 3 évben a következő volt. Cseresznyéből 58,5 q és 30 200,— Ft/ha, szilvából 173 a és 35 700,— Ft/ha.

A jövedelemszámítást a gazdasági általános költség nélkül végeztem. Az átlagot képező 3 évben egyszer a szilva, egyszer a cseresznye szenvedett 80—50%-os fagykárt. A termés értékesítése elsősorban hűtő, illetve konzerviparnak történik, elenyészően kis %-a megy exportra. A kisvolumenű exportot részben a nagy kézimunkaerő igény, illetve az exportárak nem eléggé ösztönző volta okozza.

Gazdaságunk célkitűzéseit — a gyümölcsstermesztés fejlesztése és gazdaságosabbá tételében — a következő szempontokban lehetne összefoglalni.

1. A gyümölcsstelepitést az V. ötéves terv folyamán fokozni, s a gyümölcsstermelést a gazdaságon belül jelentős ágazattá kell fejleszteni.

A gazdaság termelési értékének legalább 10—12%-át a gyümölcsstermesztés

fogja biztosítani, ennek megvalósításához 1978—79-ben 140 ha meggyet kívánunk telepíteni.

2. A fent vázolt terv érdekében gyümölcsöt csak optimális ökológiai tényezőkkel rendelkező területre telepítünk. Ez elengedhetetlenül fontos ahhoz, hogy új fajtákban rejlő potenciális termőképességet kihasználjuk, illetve ezáltal a gazdaságosságot fokozni. Itt akarok rámutatni, hogy még sok helyen a régi szemlélet él, hogy gyümölcsöt oda kell telepíteni, amely területen szántóföldi növénytermesztést nem lehet gazdaságosan folytatni. Ilyen helyen viszont a gyümölcstől sem várunk kiemelkedő eredményeket.

3. Területkiválasztás után a terület megfelelő előkészítése telepítésre a következő lépés. A rendelet ide vonatkozó része részletesen leírja a tápanyag-feltöltést és a forgatás mélységét. A talajfertőtlenítés és a ma még csak részben megvalósítható vírusmentes szaporítóanyag biztosítása a legfontosabb feladatunk kell hogy legyen. A vírusprobléma nagyon is égető mai téma, s ezt figyelmen kívül hagyni nem lehet, mert hosszútávon gazdaságosan üzemeltethető ültetvényt csak vírusmentes szaporítóanyagból lehet létesíteni.

4. A gyümölcstermesztésben jelentkező nagy munkacsúcsot — a betakarítást — gépesítéssel kívánjuk megoldani. A jelenlegi ültetvényeinkben a szilvát Kylbi rázógéppel takarítjuk be. Előnyeit már sokan és részletesen leírták, itt csak annyit akarok megemlíteni, hogy jelenleg nálunk az egyetlen jól bevált nagyüzemi gyümölcsrázógép. Egyetlen hibája, hogy a 35 cm törzs-átmérőn felüli fákat gépkárosodás nélkül nem tudja megrázni. A betakarítást kevés emberrel nagy hatékonysággal lehet ezzel a géppel megszervezni. Az anyagmozgatás a gyümölcsösből a feldolgozóig szintén gépesítve van. A feldolgozóipar elfogadja a rázott gyümölcsöt I. osztályú áruként, ha egyéb kizáró tényező nem játszik közre (nyúves cseresznye, molyos szilva).

5. Gazdaságunk a megtermelt árut a lehetőséghez képest a legjobban kívánja minden esetben értékesíteni és ez a törekvése minden termelő szakembernek. A teljes vertikum kialakítása biztosítaná a legtöbb hasznot egy-egy termény értékesítésénél. Erre egy gazdaság képtelen, hogy a megtermesztett terményeit maga feldolgozza és készterméket állítson elő. A vertikális integráció viszont lehetőséget ad a termelőnek, hogy a feldolgozó ipar a késztermék nyereségéből visszatérítsen a termelőnek. Ennek szellemében telepítünk 140 ha ipari meggyet, melyet előfeldolgozás után adunk el és a képződött nyereségből visszatérítést kapunk. A telepítést segíti még a feldolgozó ipar által biztosított telepítési támogatás, melyet a termékből fokozatosan törlesztünk. A gazdaságban jelenleg nagyobb volument képező szőlőértékesítésnél is hasonló szerződés alapján adjuk át a megtermelt termékünket.

Véleményünk szerint a jövő útja ez lesz, vagy ehhez hasonló szerződések létrejötte a termelő és feldolgozó között, amikor mindkét fél érdekeltté van téve a termeléstől a forgalmazásig és a maximális nyereség előállítására, illetve reálisabb szétosztásában.